

Лазарович Н. В. – канд. філос. наук
ЛНУ ім. І. Франка (Львів)

КОНЦЕПЦІЯ "МЕТАМОРФУЮЧОГО РЕАЛІЗМУ" Г. СКОЛІМОВСЬКИ У СВІТЛІ ТЕХНОГЕННИХ ПЕРСПЕКТИВ

*Ідея про те, що ми просто відкриваємо реальність
є застарілою концепцією, котру ми повинні відправити у архів історії*

Г. Сколімовські

Класичні онтологічні виміри концепту реальності в умовах науково-технічного поступу та інформаційно-комунікаційного розвитку сьогодення вимагають передусім розгляду в контексті атрибутивних вимірів техногенного суспільства. Не випадково у наш час соціально-технічні чинники впливу на природу людини, на осягнення нею реальності набувають особливої актуальності (згадати хоча б ідею Г. М. Маклюєна про "технічне розширення" людини, "модульну людину" Е. Тофлера, "Ното intelligent" Й. Масуда та ін.). У цьому контексті особливої уваги заслуговують погляди Г. Сколімовські, який висвітлює гармонійне поєднання особи та технічного середовища, адже, за його словами, "філософія техніки, яка розуміється як філософія людини, наполягає на тому, що радше техніка повинна бути підкореною людському імперативові, ніж людина повинна бути підкореною імперативу технічному... Адже суспільний розвиток техногенної цивілізації надав нам серйозний урок, до якого у минулому ми були схильні відноситися легковажно, але який здатний зберегти наше здоров'я, єдність та цілісність, через наше усвідомлене прилучення до природи речей, – прилучення, значно більш глибоке, ніж гонитва за матеріальним прогресом" [1, 242-245].

У наш час не викликає сумніву факт, що "сучасна техніка – результат застосування людиною діяльного, штучно-технічного підходу, спрямованого на перетворення навколишньої реальності, на дію, на активність" [2, 166]. Власне, техніка, на переконання Г. Сколімовські, є потужним чинником формування життєвого світу особи, що виявляється у творенні людиною нової реальності – інформаційно-технічної. Людина як суспільна істота здійснює цілепокладання як реалізацію своєї сутності: вона переконана в тому, що, пізнавши закони природи і соціального життя, може регулювати природні та соціальні процеси у відповідності до своїх цілей. Активно змінюючи природне та соціальне середовище, людина реалізує своє призначення творця – так вона набуває здатності виходити за свої межі, будувати нову – технічну – реальність, прориваючи горизонти наявно даного буття. У зв'язку з цим вчений висуває концепцію "метаморфуючого реалізму", квінтесенцією якої постає вихідне положення щодо трансформації ("метаморфування") реальності під впливом технічно спрямованої предметно-перетворювальної діяльності людини. За словами Д. Єфременка, "ця реальність постійно піддається метаморфозам через наше знання, тонко трансформується думкою. Реальність ніколи не дається незалежно від думки, але вона також не є фіктивним створенням думки. Реальність завжди знаходиться у стані становлення чи перетворення; влучніше сказати – метаморфування... Думка й реальність безперервно перетікають одна в одну. Універсум, котрий розвивається і постійно перебуває у стадії становлення, потребує такої концепції реальності, котра дає цілком достатню область дії для творчих і перетворювальних здібностей людини" [3, 80-81]. Так, як стверджує В. Розін, концепція "метаморфуючого реалізму" Г. Сколімовські постулює розуміння техніки, котра постає "феноменом метаморфозування реальності, що передбачає нове розуміння як самої реальності, так і знання, і, по суті, є складовою й детермінантою соціальної реальності" [4, 75]. Г. Сколімовські переконаний, що поняття "об'єктивної реальності" завжди корелюється з низкою штучно створених людиною концепцій та теорій. Відповідно, вся пізнавана реальність є штучною або ж олюдненою (man-made). Все те, що не існує поза нашим знанням, не може бути для нас реальністю. При цьому техніка створює власну підмножину реалій [5, 84].

Література:

1. Сколімовски Х. Философия техники как философия человека // Новая технократическая волна на Западе. – М.: Прогресс, 1986. – С. 240-249.
2. Черноухов С. А. Оценка антропогенных систем как расширение понятия оценки техники // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, 2009. – № 97. – С. 165-168.
3. Ефременко Д. В. Введение в оценку техники. – М.: Изд-во МНЭПУ, 2002. – 188 с.
4. [Розин В. М.](#) Понятие и современные концепции техники. – М.: Изд-во: ИФ РАН, 2006. – 255 с.
5. Ефременко Д. В. Введение в оценку техники. – М.: Изд-во МНЭПУ, 2002. – 188 с.